

Суб'єкт права на конституційне звернення:

Фізична особа – громадянка України
Резанова Кароліна Олександрівна

Уповноважений представник:
Зарівний Юрій Валентинович

КОНСТИТУЦІЙНЕ ЗВЕРНЕННЯ

щодо офіційного тлумачення підпункту 1) статті 1 Закону України від 03 червня 2014 року № 1304-VII
«Про мораторій на стягнення майна громадян України, наданого як забезпечення кредитів в іноземній валюті»
(Відомості Верховної Ради (ВВР), 2014, № 28, ст. 940)

7 червня 2014 року набув чинності Закон України «Про мораторій на стягнення майна громадян України, наданого як забезпечення кредитів в іноземній валюті».

Обґрунтовуючи необхідність прийняття такого Закону, ініціатори його прийняття, народні депутати, у пункті 1 пояснювальної записки до нього зазначили, що внаслідок різких курсових коливань на валютному ринку України, знецінення національної валюти, громадяни України втратили значну частину своїх коштів. Через знецінення національної валюти десятки тисяч людей не мають можливості обслуговувати кредитні зобов'язання за споживчими кредитами в іноземній валюті. Банки та інші фінансові установи масово звертають стягнення і примусово вилучають у таких боржників рухоме і нерухоме майно. В тому числі, викидаючи людей із неповнолітніми дітьми з житла на вулицю і забираючи засоби до існування.

Все це викликало гостре незадоволення у людей. Зрештою напруження у суспільстві призвело до ухвалення Верховною Радою України Закону України «Про мораторій на стягнення майна громадян України, наданого як забезпечення кредитів в іноземній валюті».

Отже, було задекларовано, що ціллю та завданням цього Закону є забезпечення конституційних прав громадян та відновлення довіри до банків та інших фінансових установ, вжиття оперативних заходів та мінімізації можливих збитків громадян при виконанні своїх кредитних зобов'язань.

Однак, суди не завжди враховують буквальне текстове вираження підпункту 1) статті 1 Закону України «Про мораторій на стягнення майна громадян України, наданого як забезпечення кредитів в іноземній валюті» та не завжди тлумачать і застосовують вказану норму у контексті тих завдань та очікувань, які стали підставою для прийняття Закону України «Про мораторій на стягнення майна громадян України, наданого як забезпечення кредитів в іноземній валюті».

Так, Мукачівський міжміський суд Закарпатської області рішенням від 06 листопада 2014 року у справі № 303/6137/14-ц відмовив кредитору у задоволенні позову про звернення стягнення на предмет іпотеки та виселення з нього у зв'язку з тим, що ці вимоги суперечать підпункту 1) статті 1 Закону України «Про мораторій на стягнення майна громадян України, наданого як забезпечення кредитів в іноземній валюті».¹

Деякі суди відмовляють в задоволенні такого позову, але вказують на можливість повторного судового розгляду. Так, Апеляційний суд Дніпропетровської області рішенням від 12 листопада 2014 року у справі

¹ <http://www.revestr.court.gov.ua/Review/41253522>
Рішення набрало законної сили: 18.11.2014 року.

№ 200/2825/14-ц скасував рішення суду першої інстанції, та постановив рішення про відмову в задоволенні позову про звернення стягнення на предмет іпотеки та виселення з нього з посиланням на підпункт 1) статті 1 Закону України «Про мораторій на стягнення майна громадян України, наданого як забезпечення кредитів в іноземній валюті». При цьому, в рішенні суд зазначив, що відмова з цих підстав у задоволенні позову не позбавляє іпотекодержателя права на повторне звернення до суду в майбутньому після зняття мораторію на задоволення вимог кредитора за валютними кредитами.²

Інші суди, задовольняючи позови кредиторів за кредитами, виданими в іноземній валюті, навіть не згадують про Закон України «Про мораторій на стягнення майна громадян України, наданого як забезпечення кредитів в іноземній валюті» в мотивувальній частині рішень. Так, Приморський районний суд м. Одеси рішенням від 12 листопада 2014 року у справі № 522/13460/14-ц задовольнив вимоги кредитора про звернення стягнення на предмет іпотеки та виселення і не зазначив про дію мораторію.³

Врешті-решт, деякі суди вказують, що наявність Закону України «Про мораторій на стягнення майна громадян України, наданого як забезпечення кредитів в іноземній валюті» не є перешкодою для винесення рішення про звернення стягнення на предмет іпотеки та виселення з нього, однак встановлюють відстрочку виконання судового рішення. Так, Апеляційний суд Кіровоградської області в своєму рішенні від 05 листопада 2014 року у справі № 404/3860/14-ц змінив формулювання резолютивної частини рішення (без зміни самого рішення щодо звернення стягнення на предмет іпотеки), вказавши, що виконання рішення суду слід відстрочити на час дії Закону України «Про мораторій на стягнення майна громадян України, наданого як забезпечення кредитів в іноземній валюті».⁴

Вважаю, що наведені рішення можуть розглядатися як такі, що підтверджують неоднозначне застосування підпункту 1) статті 1 Закону України «Про мораторій на стягнення майна громадян України, наданого як забезпечення кредитів в іноземній валюті», оскільки у кожному з зазначених випадків йдеться про примусове стягнення нерухомого житлового майна, яке виступає як забезпечення зобов'язань громадянина України за споживчим кредитом, наданого йому в іноземній валюті.

В іншій справі Вищий спеціалізований суд України з розгляду цивільних і кримінальних справ, скасовуючи рішення апеляційної інстанції та передаючи справу на новий розгляд до суду апеляційної інстанції, вказав, що при новому розгляді апеляційний суд має врахувати, що за наявності загальних правових підстав для примусового стягнення на належне відповідачам майно таке стягнення підлягає зупиненню в порядку, визначеному ст. 217 ЦПК України, на час дії Закону України «Про мораторій на стягнення майна громадян України, наданого як забезпечення кредитів в іноземній валюті», за наявності відповідних обставин, передбачених підпунктом 1) статті 1 зазначеного Закону.⁵

Встановлюючи відстрочку виконання рішення, Апеляційний суд Закарпатської області в ухвалі від 10 серпня 2015 року у справі № 308/16812/13-ц теж зазначив, що порядок вирішення цього питання врегульовує процесуальний закон. При цьому суд зауважив, що таке питання може бути вирішено як під час ухвалення судом рішення, так і на стадії виконання судового рішення.⁶

Однак, судова практика розгляду зазначеної категорії справ неоднозначна. Так, з ухвали Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ від 10 червня 2015 року випливає, що підпункт 1) статті 1 Закону України «Про мораторій на стягнення майна громадян України, наданого як забезпечення кредитів в іноземній валюті», є правовою підставою для задоволення заяви про відстрочку виконання рішення суду, ухваленого до прийняття чинності цим Законом.⁷

У той же час, суд вважає, що виконання рішення суду під час дії мораторію не суперечитиме Закону України «Про мораторій на стягнення майна громадян України, наданого як забезпечення кредитів в іноземній валюті», якщо стягнення на предмет іпотеки здійснено до набрання чинності цим Законом.

² <http://www.revestr.court.gov.ua/Review/41382515>

Рішення набрало законної сили: 12.11.2014 року.

³ <http://www.revestr.court.gov.ua/Review/41370480>

Рішення набрало законної сили: 05.12.2014 року.

⁴ <http://www.revestr.court.gov.ua/Review/41287945>

Рішення набрало законної сили: 05.11.2014 року.

⁵ <http://www.revestr.court.gov.ua/Review/41214824>

Ухвала оскарженню не підлягає.

⁶ <http://www.revestr.court.gov.ua/Review/48296233>

Рішення набрало законної сили: 10.08.2015 року.

⁷ <http://www.revestr.court.gov.ua/Review/45388119>

Ухвала оскарженню не підлягає.

Так, з ухвали Вишого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ від 09 грудня 2015 року випливає, що заява про відстрочку виконання рішення суду не підлягає задоволенню, оскільки Закон України «Про мораторій на стягнення майна громадян України, наданого, як забезпечення кредитів в іноземній валюті» набрав чинності після ухвалення рішення судом першої інстанції.

Крім цього, за висновками суду підпункт 1) статті 1 Закону України «Про мораторій на стягнення майна громадян України, наданого як забезпечення кредитів в іноземній валюті» не є правовою підставою для відстрочки виконання рішення суду.⁸

Ці ухвали постановлялись в результаті перегляду рішень з яких випливає, що в обох випадках суди вирішували питання відстрочки виконання рішення суду про виселення осіб з житла на яке звернено стягнення. При цьому, в кожному випадку рішення суду про звернення стягнення на предмет іпотеки було ухвалене до набрання чинності Законом України «Про мораторій на стягнення майна громадян України, наданого як забезпечення кредитів в іноземній валюті».

Оскільки зазначені судові рішення були прийняті за одних юридично значимих обставинах, вважаю вони можуть розглядатися як такі, що підтверджують неоднозначне застосування підпункту 1) статті 1 Закону України «Про мораторій на стягнення майна громадян України, наданого як забезпечення кредитів в іноземній валюті».

Варто звернути увагу, що деякі суди задовольняючи заяву про відстрочку виконання рішення, вказують про відсутність згоди власника предмету іпотеки на його відчуження. Так, Тиврівський районний суд Вінницької області вважає, що звернення стягнення на предмет іпотеки суперечитиме підпункту 1) статті 1 Закону України «Про мораторій на стягнення майна громадян України, наданого як забезпечення кредитів в іноземній валюті», оскільки відповідач згоди на примусове відчуження не надає.⁹

Однак залишається не зрозумілим. Якщо на предмет іпотеки звернено стягнення за рішенням суду, чи повинен в ході виконавчого провадження державний виконавець або стягувач вимагати від власника нерухомого житлового майна наданого в іпотеку, згоду на його відчуження? І чи варто ставити в залежність від цього постановлення ухвали про відстрочку виконання судового рішення?

Адже на практиці, примусове відчуження майна без згоди власника виглядає так. Банк, на підставі виконавчого напису нотаріуса або рішення суду, здійснює звернення стягнення на предмет іпотеки. Що на мою думку і є примусовим відчуженням майна без згоди власника. Бо в іншому випадку, за згодою власника звернення стягнення відбувалося б шляхом позасудового врегулювання відповідно до передбачених договором іпотеки застережень про задоволення вимог іпотекодержателя.

Яким чином необхідно здійснити звернення стягнення, зазначено у виконавчому документі. Тобто у виконавчому написі нотаріуса або у виконавчому листі.

При цьому, Законом України «Про виконавче провадження» не встановлено процедури отримання державним виконавцем від боржника або майнового поручителя будь-якої згоди щодо реалізації майна на яке було звернуто стягнення за рішенням суду. Навпаки, частиною 8 статті 52 Закону України «Про виконавче провадження» чітко визначено, що примусове звернення стягнення на предмет іпотеки здійснюється державним виконавцем з урахуванням положень Закону України «Про іпотеку». А статтею 11 Закону України «Про виконавче провадження» визначено, що державний виконавець зобов'язаний здійснювати необхідні заходи щодо своєчасного і повного виконання рішення, зазначеного в документі на примусове виконання рішення, у спосіб і порядок, встановленому виконавчим документом.

Отже, згоди власника на примусове відчуження нерухомого житлового майна наданого в іпотеку не вимагається, оскільки в будь-якому випадку (згодна особа чи ні), після припинення дії мораторію, на етапі примусового виконання рішення суду, повинна бути здійснена реалізація цього майна з прилюдних торгів.

Таким чином, відсутня єдина позиція судів щодо застосування підпункту 1) статті 1 Закону України «Про мораторій на стягнення майна громадян України, наданого як забезпечення кредитів в іноземній валюті». Тобто одна і та ж норма цього Закону застосовується по різному.

Вважаю, це може призвести до порушення моїх конституційних прав. Існуюча свобода тлумачення Закону України «Про мораторій на стягнення майна громадян України, наданого як забезпечення кредитів в іноземній валюті», порушує рівність в правосудді і може стати причиною неоднозначного застосування його

⁸ <http://www.revestr.court.gov.ua/Review/54512870>

Ухвала оскарженню не підлягає.

⁹ <http://revestr.court.gov.ua/Review/39899161>

Рішення набрало законної сили: 31.07.2014 року.

положень апеляційним судом Запорізької області при розгляді справи за скаргою ПАТ «Перший український міжнародний банк» на Ухвалу Комунарського районного суду м. Запоріжжя від 18 листопада 2015 року.

У разі якщо апеляційний суд Запорізької області вирішить, що підпункт 1) статті 1 Закону України «Про мораторій на стягнення майна громадян України, наданого як забезпечення кредитів в іноземній валюті» не є правовою підставою для відстрочки виконання рішення суду він відмовить у задоволенні моєї заяви, чим порушить вимоги частини 1 та частини 3 статті 47 Конституції України.

Враховуючи, що під час розгляду справи апеляційний суд повинен перевірити законність і обґрунтованість оскаржуваної ухвали, для мене дуже важливо встановити точний зміст підпункту 1) статті 1 Закону України «Про мораторій на стягнення майна громадян України, наданого як забезпечення кредитів в іноземній валюті». Саме цю норму закону застосував суд першої інстанції, задовольняючи мою заяву про відстрочку виконання рішення, однак кредитор не згодний з тим, що дія мораторію розповсюджується на предмет іпотеки.

Вважаю, з метою забезпечення реалізації моїх конституційних прав Конституційний Суд України має надати офіційне тлумачення підпункту 1) статті 1 Закону України «Про мораторій на стягнення майна громадян України, наданого як забезпечення кредитів в іноземній валюті».

Враховуючи, що офіційним тлумаченням вважається діяльність компетентного органу державної влади щодо з'ясування і роз'яснення волі законодавця, матеріалізованої в нормі права, керуючись Законом України «Про Конституційний Суд України»,

ПРОШУ:

1. Надати офіційне тлумачення підпункту 1) статті 1 Закону України «Про мораторій на стягнення майна громадян України, наданого як забезпечення кредитів в іноземній валюті»: *«не може бути примусово стягнуте (відчужене без згоди власника) нерухоме житлове майно, яке вважається предметом застави згідно із статтею 4 Закону України «Про заставу» та/або предметом іпотеки згідно із статтею 5 Закону України «Про іпотеку», якщо таке майно виступає як забезпечення зобов'язань громадянина України (позичальника або майнового поручителя) за споживчими кредитами, наданими йому кредитними установами - резидентами України в іноземній валюті, та за умови, що: таке нерухоме житлове майно використовується як місце постійного проживання позичальника/майнового поручителя або є об'єктом незавершеного будівництва нерухомого житлового майна, яке перебуває в іпотеці, за умови, що у позичальника або майнового поручителя у власності не знаходиться інше нерухоме житлове майно; загальна площа такого нерухомого житлового майна (об'єкта незавершеного будівництва нерухомого житлового майна) не перевищує 140 кв. метрів для квартири та 250 кв. метрів для житлового будинку»,* зокрема надавши відповіді на наступні питання:
  - 1.1. Чи є ця норма підставою для відмови у позові про звернення стягнення на предмет іпотеки?
  - 1.2. Чи суперечитиме цій нормі примусове виселення з нерухомого житлового майна наданого в іпотеку?
  - 1.3. Чи є ця норма правовою підставою для задоволення заяви про відстрочку виконання рішення суду про звернення стягнення на предмет іпотеки, ухваленого до набрання чинності цим Законом?
  - 1.4. Як слід розуміти цю частину речення: *«<...> не може бути примусово стягнуте (відчужене без згоди власника) нерухоме житлове майно <...>»,* тобто чи є фраза укладена в круглі дужки описом того, що є примусовим стягненням?
  - 1.5. Якщо на предмет іпотеки звернено стягнення за рішенням суду, чи повинен в ході виконавчого провадження державний виконавець або стягувач вимагати від власника нерухомого житлового майна наданого в іпотеку, згоду на його відчуження?
  - 1.6. Як слід розуміти цю частину речення: *«<...> таке нерухоме житлове майно використовується як місце постійного проживання позичальника/майнового поручителя <...>»,* тобто чи використовується в даному випадку знак «коса риска» як знак альтернативності понять, в значенні сполучника «або»?
  - 1.7. Якщо у власності майнового поручителя знаходиться кілька об'єктів нерухомого житлового майна, але в тому з них, яке виступає як забезпечення зобов'язань за споживчим кредитом, постійно проживає позичальник, у власності якого немає іншого нерухомого житлового майна, тобто якому більше ніде жити, чи може бути примусово стягнуте таке нерухоме житлове майно, враховуючи, що воно використовується як місце постійного проживання позичальника?

Дані щодо інших документів і матеріалів, на які посилається суб'єкт права на конституційне звернення:

1. Витяг з Закону України «Про мораторій на стягнення майна громадян України, наданого як забезпечення кредитів в іноземній валюті» (підпункт 1) статті 1 цього Закону), роздрукований з сайту zakon.rada.gov.ua.
2. Пояснювальна записка до проекту Закону України «Про мораторій на стягнення майна громадян України, наданого як забезпечення кредитів в іноземній валюті» від 03.06.2014 року.¹⁰
3. Рішення Мукачівського міськрайонного суду Закарпатської області від 06.11.2014 року, роздруковане з інтернет-ресурсу Єдиного державного реєстру судових рішень (2 аркуші).
4. Рішення Апеляційного суду Дніпропетровської області від 12.11.2014 року, роздруковане з інтернет-ресурсу Єдиного державного реєстру судових рішень (4 аркуші).
5. Рішення Приморського районного суду м. Одеси від 12.11.2014 року, роздруковане з інтернет-ресурсу Єдиного державного реєстру судових рішень (7 аркушів).
6. Рішення Апеляційного суду Кіровоградської області від 05.11.2014 року, роздруковане з інтернет-ресурсу Єдиного державного реєстру судових рішень (3 аркуші).
7. Ухвала Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ від 29.10.2014 року, роздрукована з інтернет-ресурсу Єдиного державного реєстру судових рішень (5 аркушів).
8. Ухвала Апеляційного суду Закарпатської області від 10.08.2015 року, роздрукована з інтернет-ресурсу Єдиного державного реєстру судових рішень (4 аркуші).
9. Ухвала Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ від 10.06.2015 року, роздрукована з інтернет-ресурсу Єдиного державного реєстру судових рішень (4 аркуші).
10. Ухвала Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ від 09.12.2015 року, роздрукована з інтернет-ресурсу Єдиного державного реєстру судових рішень (3 аркуші).
11. Ухвала Тиврівського районного суду Вінницької області від 25.07.2014 року, роздрукована з інтернет-ресурсу Єдиного державного реєстру судових рішень (3 аркуші).

На доказ розгляду Апеляційним судом Запорізької області скарги на ухвалу Комунарського районного суду м. Запоріжжя від 18 листопада 2015 року:

12. Копія заяви про відстрочку виконання рішення від 23.10.2015 року (2 аркуші).
13. Копія ухвали Комунарського районного суду м. Запоріжжя від 18.11.2015 року, виготовлена апаратом Апеляційного суду Запорізької області.
14. Інформація про судові засідання, роздрукована з веб-порталу Судова влада України (1 аркуш).

Перелік документів і матеріалів, що додаються:

1. Копія паспорту громадянки України (1 аркуш).
2. Копія довіреності представника (1 аркуш).
3. Дві копії конституційного звернення з додатками.

15 березня 2016 року,

Суб'єкт права на конституційне звернення

К.О. Резанова

Влх. Заріаннй Ю.В.

¹⁰ <http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc34?id=&pf3511=51129&pf35401=303008>